

Hülya Uğur-Tanrıöver
Doç. Dr.
Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi

Devletin Cetveli: Üniversitelerde Araştırma Fonlarının Kullanım Ölçütlerine Eleştirel Bakış

Ülkemizde «bilim» dendiğinde akla ne geldiğini anlamak için gerek «Bilim Merkezi» adıyla açılan mekânlara, gerek küçük mahalle okullarının «Bilim köşeleri»ne bakmak yeterlidir: yanan-sönen ampuller, jeolojik fotoğraflar ya da renk değiştiren maddeler... Nedense «etnoloji» köşesi olan bir bilim merkezine rastlayamazsınız! «Toplum bilimleri»ni güya kabul eden üniversiteler açısından da bilimselliğin en birincil niteliği «ölçülebilir» olmasıdır. Ekonominin şirin eğrileri... Rakama vurulamayanların olası «doğru»larından hep birkaç adım öndedir. Bu nedenle olsa gerek, ekonomi dışındaki toplum bilimlerinde de sürekli sayılar aranır: Küçük Prens'in «yetişkinleri» usulü, tüm sorular «ne kadar, kaçta kaç, ne zamanda bir» gibi mutlaka bir biçimde, bir cetvelden bekler yanıtını. Dolayısıyla da «saha çalışması» demek, otomatik olarak «anket» demektir... Hem zaten, bilim ve araştırma, Türkiye'de akademik kurumlar açısından o kadar «konu dışı» görülür ki, örneğin, öğretim üyelerinin zorunlu ders saatleri vardır, ama bilimsel araştırmalarının herhangi bir ölçütü yoktur (ki bu da «ölçmeyi» bu kadar seven bir kamu yönetimi açısından hoş bir çelişkidir). Yani, hiçbir araştırma yapmayanın zorunlu hizmeti, yapanla aynıdır. Dahası, akademisyenlerin kendi yarattıkları «artı değer»den kaynaklanan araştırma fonlarının dağıtım koşulları, değil araştırmayı ya da bilimi (bizim anladığımız şekliyle bilimi -yani salt ölçülen/biçilen, ampulleri yakarı değil, diğerlerini de) ortalama bir gazete okuru kadar bile hayatı bilmeyenlerin elinde bir cetvele dönüşmüş durumdadır: Cetvelle ölçülür bir iş yapıyorsan ne ala, yoksa «pat» iner cetvel parmaklarına doğru... Fondan yararlanamazsın. Çünkü bilim ölçenlerin, biçenlerin, uygulayanların yani yasayı ve kılıcı olduğu gibi mikroskop-teleskopu da elinde tutanlarıdır: Egemen kültürlerin, erkeklerin, sayıyı söze... SPSS'i göze tercih edenlerin. Bu sunumda, gerçek deneyimlerden hareketle toplum bilimlerinde farklı bir epistemolojiden yola çıkanların önüne sıralanan engellere değinilecektir.